

Keskkonnaõiguse lihtsustamise omnibus

Otsuse ettepanek koordinatsioonikogule

Kujundada seisukoht

Kaasvastutaja sisendi tähtpäev 28.01.2026

KOKi esitamise tähtpäev 18.02.2026

VV esitamise tähtpäev 26.02.2026

Vastutav ministeerium: Kliimaministeerium

Kaasvastutajad: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Rahandusministeerium, Justiits- ja Digiministeerium, Sotsiaalministeerium

Seisukoha valitsusse toomise alus ja põhjendus

Algatuse reguleerimisala nõuab vastavalt Eesti Vabariigi põhiseadusele seaduse või Riigikogu otsuse vastuvõtmist, muutmist või kehtetuks tunnistamist (RKKTS § 152¹ lg 1 p 1);

Algatuse vastuvõtmisega kaasneks oluline majanduslik või sotsiaalne mõju (RKKTS § 152¹ lg 1 p 2);

Seisukoha võtmist peab oluliseks peaminister või minister (VVS § 20¹ lg 2);

Sisukokkuvõte

Euroopa Komisjon avaldas 10. detsembril 2025 keskkonnaõiguse lihtsustamise paketi (omnibusi), mis sisaldab ettepanekuid tööstusheite, ringmajanduse, keskkonnamõju hindamise ja georuumiliste andmete valdkonna lihtsustamiseks. Muudatused aitavad vähendada ettevõtjate halduskoormust, säilitades samal ajal ELi ambitsioonikad eesmärgid kaitsta keskkonda ja inimeste tervist. Sellega kiirendatakse ja ühtlustatakse kõigi projektide loamenetlusi, eelkõige strateegilistes sektorites, nagu strateegilised digiprojektid, kriitilise tähtsusega toorainete projektid ja taskukohased eluasemed, hõlbustades üleminekut puhtale ja digitaalsele majandusele ELis. Eeskirjade lihtsustamine ja halduskoormuse vähendamine on ülimalt oluline keskkonnanäesmärkide saavutamise ja ELi konkurentsivõime tugevdamise jaoks.

Algatus on osa laiemast tegevusest kooskõlas ELi konkurentsivõime kompassiga. See aitab vähendada bürokraatiat ning toetab ELi konkurents- ja vastupanuvõimet, edendades samal ajal kestlikku kasvu.

Keskkonnaõiguse lihtsustamise omnibus koosneb teatisest ja kuuest seadusandlikust ettepanekust, mis hõlmavad järgmisi sihipäraseid seadusandlikke muudatusi:

1. **Teatis (COM (2025) 980)** käsitleb Euroopa Komisjoni keskkonnaõiguse lihtsustamise ja halduskoormuse vähendamise suunda, eesmärgiga tugevdada ELi kestlikku konkurentsivõimet ilma keskkonnaeesmärke nõrgestamata. Teatis annab keskkonnaõiguse lihtsustamise pakatile poliitilise raamistiku, mis keskendub tööstusheidete, ringmajanduse, ruumiandmete ja keskkonnamõjude hindamise lihtsustamisele. Samuti kirjeldab see edasisi samme keskkonnaõiguse stressitestimiseks ja tulevasteks algatusteks, sh ringmajanduse ja kemikaalipoliitika valdkonnas.
2. **Määruse ettepanek (COM (2025) 981)**, millega lihtsustatakse kehtivat patareide ja patarei jäätmete määrust (EL) 2023/1542 seoses tootja mõiste täpsustamise, ohtlike ainete määratluse ja kergtranspordivahendite akude eemaldatavuse nõuete muutmisega, ning tööstusheite portaali määrust (EL) 2024/1244, mille puhul tehakse ettepanek vabastada loomakasvatuse- ja vesiviljelusettevõtjad kohustusest esitada aruandeid vee-, energia- ja materjalikasutuse kohta. Samuti luuakse liikmesriikidele võimalus vabastada loomakasvatuse ja vesiviljeluse rajatiste käitajad teatud aruandluskohustustest, kui need andmed on võimalik koguda teistmoodi.
3. **Määruse ettepanek (COM (2025) 982)**, millega peatatakse patareide ja akude ning nende jäätmete ja pakendi- ja pakendijäätmete laiendatud tootjavastutuse jaoks volitatud esindaja määramise kohustus EL ettevõtetele kuni 1. jaanuarini 2035. Säilitatakse kehtivad sätted, mis käsitlevad kolmandates riikides asuvate tootjate laiendatud tootjavastutuse jaoks volitatud esindaja määramist.
4. **Direktiivi ettepanek (COM (2025) 983)**, millega peatatakse jäätmete, elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete ühekordselt kasutatavate plastijäätmete laiendatud tootjavastutuse esindajate määramise kohustus EL ettevõtetele kuni 1. jaanuarini 2035. Kolmandate riikide ettevõtetele nähakse aga jätkuvalt vajadust esindaja määramist kohaldada.
5. **Keskkonnale avalduvate mõjude hindamise kiirendamise määruse ettepanek (COM (2025) 984)** nähakse veepoliitika raamdirektiivi, strateegilise keskkonnamõju hindamise direktiivi, linnudirektiivi, keskkonnamõju hindamise direktiivi ja elupaigadirektiivi lubade koordineeritud ja/või ühiste menetluste rakendamist. Liikmesriikides tuleb luua (ka piiriüleste projektide korral) üks kontaktpunkt, kes läbi menetluse on vastutav hindamise hõlbustamise ja koordineerimise eest. Lisaks käiakse välja tähtsajad projektide eelhindamise ja

mõjuhindamise ning avaliku kaasamise osas. Nähakse ka ettejärkjärguline keskkonnamõjude hindamise digitaliseerimine.

6. **Ettepanek INSPIRE ruumiandmete direktiivi 2007/2/EÜ lihtsustamiseks (COM (2025) 985)**, millega eemaldatakse andmete ja andmete jagamise tehnilised nõuded ning viiakse need kooskõlla uuema horisontaalse ELi andmeõigusega.
7. **Direktiivi ettepanek COM (2025) 986)**, millega vähendatakse halduskoormust ja muudetakse jäätmedirektiivi (2008/98/EÜ), tööstusheite direktiivi (2010/75/EL ja 2024/1785), keskmise võimsusega põletusseadmete direktiivi (EL) 2015/2193. Algatus sisaldab näiteks ettepanekut tühistada jäätmedirektiivi alusel loodud toodetes sisalduvate väga ohtlike ainete (SCIP) andmebaas. Lisaks soovitakse anda ettevõtetele suurempaindlikkus tööstusheidete direktiivi kohaste keskkonnajuhtimissüsteemide (KKJS) rakendamisel. Näiteks kaotatakse nõue lisada ümberkujundamiskavad. Käitajatele antakse rohkem aega KKJS ettevalmistamiseks ja KKJS-i puhul ei ole enam vaja sõltumatuid auditeid. Pakutakse ka leevendused vesinikupõhiste tööstusprotsesside kasutuselevõtu hõlbustamiseks ning täpsustused CO2 püüdmistehnoloogiate kasutuselevõtu võimaldamiseks. Samuti nähakse ette erand keskmise võimsusega põletusseadmetele, mida kasutatakse üksnes aeg-ajalt varugeneraatoritena hädaolukordades ja elektrikatkestuste ajal.

Kas EL algatus reguleerib karistusi või haldustrahve? Ei

Kas nähakse ette uue asutuse loomine (järelevalvelised või muud asutused)? Jah

Ei ole välistatud, sest keskkonnale avalduvate mõjude hindamise kiirendamise määruse ettepanekus (COM (2025) 984) nähakse ette liikmesriikides kontaktpunkti loomist (ka piiriüleste projektide korral), mille eesmärk on koordineerida erinevate EL keskkonnadirektiivide kohaseid keskkonnamõju hindamisi ühtses loamenetluses, et vähendada dubleerimist ja kiirendada menetlusi.

Kas lahenduse rakendamine vajab IT-arendusi? Jah

Keskkonnale avalduvate mõjude hindamise kiirendamise määruse ettepanekus (COM (2025) 984) nähakse ette keskkonnalubade ja keskkonnamõjude hindamise infosüsteemide arendamist, sh menetluste digitaliseerimist, andmete korduvkasutust ja infosüsteemide koostalitlusvõimet. IT-arenduste eesmärk on sealjuures kiirendada ja ühtlustada loamenetlusi, vähendada dubleerimist ning parandada avalikkuse ja projektide läbipaistvust.

Direktiivi ettepanekus (COM (2025) 986), mis on suunatud jäätmete ja tööstusheite valdkonna lihtsustamisele, nähakse ette toodetes sisalduvate väga ohtlike ainete (SCIP) andmebaasi asendamine uute digitaalsete lahendustega. Uued lahendused nagu digitaalne tootepass ja ainete ühekordse hindamise mudel võivad vajada andmesüsteemide arendamist ning koostalitlusvõime lahendusi.

Eesmärgid

Eesmärk 1: Keskkonnamõju hindamise ühtlustamine loamenetlustes

Projektiarendajate jaoks muutuvad menetlused lihtsamaks ja kiiremaks ning loomisel on ühtsed kontaktpunktid, digiteenused ja kiirmenetluse võimalused. See kiirendab ELi majanduse jaoks vajalikke olulisi projekte. Peale selle sisaldab ettepanek täiendavaid kiirendavaid meetmeid strateegiliste sektorite ja projektide jaoks, mis aitavad kaasa süsinikuheite vähendamisele ja ressursitõhususele ning taskukohaste eluasemete rajamisele.

Eesmärk 2: Tööstusheitenormide lihtsustamine ettevõtetele ja põllumajandustootjatele

Ettevõtjad saavad suurema paindlikkuse keskkonnajuhtimissüsteemide rakendamisel tööstusheidete direktiivi alusel. Näiteks kaotatakse ümberkujundamiskavade lisamise nõue. Ettevõtjatele antakse rohkem aega keskkonnajuhtimissüsteemide ettevalmistamiseks. Keskkonnajuhtimissüsteemi sõltumatut auditit ei ole enam vaja. Põllumajandustootjad ja vesiviljelusettevõtjad vabastatakse teatavatest aruandluskohustustest, et leevendada nende halduskoormust. Peale selle lihtsustatakse põllumajandustegevuse ulatuse kriteeriume ja vähendatakse dubleerimist mahepõllumajandusettevõtete puhul.

Eesmärk 3: Digilahenduste tõhustamine toodetes sisalduvate probleemsete ainete registreerimiseks

Toodetes sisalduvate probleemsete ainete andmebaasi (SCIP) kulud on olnud ebaproportsionaalselt suured ning selle funktsioonid asendatakse tõhusamate digilahendustega, nagu digitaalne tootepass ja ainete ühekordse hindamise mudel. Seepärast teeb komisjon ettepaneku muuta jätmete raamdirektiivi, et tunnistada andmebaas senisel kujul kehtetuks.

Eesmärk 4: Laiendatud tootjavastutuse lihtsustamine

Praegu nõutakse patareisid, akusid, pakendeid, elektroonikaseadmeid, ühekordselt kasutatavaid plasttooteid ja jäätmeid käsitlevates õigusaktides, et ELis asuvad ettevõtjad määraksid oma laiendatud tootjavastutusega seotud kohustuste täitmiseks volitatud esindaja. Ettevõtjad peavad looma sellise süsteemi igas liikmesriigis, mis ei ole nende asukohariik, kuid kus nad müüvad oma tooteid. See kohustus peatatakse Euroopa tootjate jaoks, kuni ühtlustatakse ringmajanduse õigusakti kohaseid laiendatud tootjavastutuse süsteeme. See vähendab ELis ettevõtlusega tegelemise kulusid.

Eesmärk 5: Juurdepääsu lihtsustamine georuumilistele andmetele

Praegused INSPIRE direktiivi kohased georuumiliste andmete tehnilised nõuded viiakse täielikult kooskõlla horisontaalsete õigusaktidega, millega reguleeritakse kvaliteetseid avaliku sektori georuumilisi andmeid. Selline lihtsustamine vähendab avaliku sektori

asutuste nõuete täitmisega seotud kulusid ja hõlbustab kõigi avaliku ja erasektori kasutajate juurdepääsu väärtuslikele georuumiliste andmete kogumitele.

Mõju ja sihtrühm

Mõju valdkonnad

Sotsiaalala

Tööturg ja -keskkond

Sihtrühm: Ettevõtted, elanikud

Mõju sihtrühmale: Algatus (COM (2025) 986) näeb ette SCIP andmebaasi senisel kujul lõpetamise ja selle funktsioonide asendamise uute tõhusamate digilahendustega (nt digitaalne tootepass, ainete ühekordse hindamise mudel). SCIP andmebaas on olnud abivahend jäätmekäitlejatele ja ringmajandussektori töötajatele, et tuvastada ohtlike aineid toodete elutsükli lõpus. SCIP andmebaas pakub ka avalikku ja tsentraliseeritud infot toodetes sisalduvate väga ohtlike ainete kohta. Andmebaasi kaotamine võib ajutiselt vähendada tööohutusalase info kättesaadavust, kui alternatiivsed lahendused ei ole veel täielikult rakendunud.

Majandus

Ettevõtlus

Sihtrühm: Ettevõtted

Mõju sihtrühmale: Algatuste rakendamine ei too ettevõtetele kaasa olulisi täiendavaid majanduslikke kulusid, vastupidi, enamik ettepanekuid vähendab haldus- ja aruandluskulusid. Võimalikud kulud on üksikud ja üleminekulised, peamiselt seotud uute digilahendustega kohanemisega.

Halduskoormus

Kas lahendusega kaasneb mõju halduskoormusele? Jah

Kas ettevõtetele halduskoormus: Nii kasvab kui kahaneb

Mõju sihtrühmale: Algatused vähendavad ettevõtete aruandlus- ja halduskohustusi (nt laiendatud tootjavastutuse volitatud esindaja kohustuse peatamine, tööstusheite ja jäätmealase aruandluse lihtsustamine, SCIP andmebaasi kaotamine, loamenetluste kiirendamine ja ühtlustamine). Võimalikud uute digilahendustega kohanemise kulud on ajutised ega muuda üldist suunda, milleks on halduskoormuse vähenemine.

Kas avaliku sektori töökoormus: Nii kasvab kui kahaneb

Mõju sihtrühmale: Algatuste rakendamine võib lühiajaliselt suurendada töökoormust (nt menetluste ümberkorraldamine, kontaktpunkti määramine, uute digilahenduste juurutamine). Pikemas perspektiivis vähendab ühtlustatud ja digiteeritud menetlus dubleerimist, parandab andmete korduvkasutust ning lihtsustab haldusprotsesse, mille tulemusel avaliku sektori töökoormus väheneb.

Põllu-, metsa- ja kalamajandus ning toiduainetööstus

Sihtrühm: Põllumajandus-, kalandus- ja metsandusettevõtted

Mõju sihtrühmale: Põllumajandustootjad ja vesiviljelusettevõtjad vabastatakse teatavatest aruandluskohustustest, et leevendada nende halduskoormust. Peale selle lihtsustatakse põllumajandustegevuse ulatuse kriteeriume ja vähendatakse dubleerimist mahepõllumajandusettevõtete puhul.

Keskkond

Jäätmed ja ringmajandus

Sihtrühm: Ettevõtted

Mõju sihtrühmale: Algatustel on jäätmete ja ringmajandusega tegelevatele ettevõtetele valdavalt positiivne mõju, kuna vähenevad aruandlus- ja halduskohustused ning kiirenevad loamenetlused: kaotatakse SCIP andmebaasi kasutamise kohustus, ühtlustatakse ja lihtsustatakse laiendatud tootjavastutuse aruandlust, peatatakse ELi ettevõtetele volitatud esindaja määramise kohustus, lihtsustatakse tööstusheidete direktiivi kohaseid nõudeid ning ringmajanduse ja jäätmekäitluse projektide loamenetlused muutuvad kiiremaks ja paremini koordineerituks.

Riigivalitsemine

Riigieelarve

Kas lahendusega kaasneb mõju riigieelarve kuludele? Jah

Selgitus: Algatustega võib kaasneda lühiajaline ja piiratud mõju riigieelarve kuludele (peamiselt seoses menetluste ümberkorraldamise ja IT-süsteemide kohandustega), kuid pikemas perspektiivis on mõju neutraalne või kulusid vähendav.

Kaasamine

Kaasata kõik asjassepuutuvad huvirühmad.